

Handläggare: Hanna Runling
Tfn: 508 09 527

Till Norrmalms stadsdelsnämnd

Psykisk ohälsa hos äldre, ett bortglömt kapitel - svar på skrivelse från vice ordföranden Inge-Britt Lundin m.fl. (fp)

Förslag till beslut

Skrivelsen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Ylva Tengblad
stadsdelsdirektör

Mona Lindgren
avdelningschef

Sammanfattning

Vice ordförande Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) har inkommit med en skrivelse till stadsdelsnämnden angående psykisk ohälsa hos äldre. I skrivelsen refereras till undersökningar som visar att var fjärde person över 75 år har någon form av psykisk ohälsa och att problemet är betydande men många gånger bortglömt.

Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) vill med anledning av detta veta bl.a. hur många äldre med psykisk ohälsa som är kända av förvaltningen, vilket stöd de får och hur samverkan med landstinget fungerar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom vård- och omsorgsavdelningen.

Bakgrund

Vice ordförande Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) har inkommit med en skrivelse till stadsdelsnämnden angående psykisk ohälsa hos äldre. I skrivelsen refereras till undersökningar som visar att var fjärde person över 75 år har någon form av psykisk ohälsa och att problemet är betydande men många gånger bortglömt. Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) framhåller att vård av personer med psykisk ohälsa ställer höga krav på personal och anhöriga och att det är nödvändigt med god samverkan med landstinget. Mot bakgrund till detta vill Inge-Britt Lundin m.fl. (fp) få svar på följande frågor:

- Hur många äldre invånare med psykisk ohälsa är kända av stadsdelen idag?
- Bedrivs någon uppsökande verksamhet?
- Vilket stöd finns idag för anhöriga till äldre med psykisk ohälsa?
- Finns det några verksamheter eller boenden i stadsdelen som är särskilt anpassade?
- Hur ser dagens samverkan med landstingets verksamheter ut, finns t.ex. tillgång till läkare med äldrepsykiatrisk kompetens, finns det rörliga team?
- Vilka rutiner finns för när god man utses?
- På vilket sätt tillgodoses behovet av utbildning i denna fråga för stadsdelens anställda?

Stadsdelsnämnden har vid sitt sammanträde den 16 februari 2006 beslutat att överlämna skrivelsen till förvaltningen för beredning. Skrivelsen bifogas.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen delar uppfattningen att äldre personer med psykisk ohälsa i flera avseenden är en utsatt grupp och ofta beroende av samhällets insatser under lång tid. Det är svårt att definiera vad psykisk ohälsa innefattar, det kan rymma allt från att känna sig nedstämd till fullt utvecklad psykiatrisk sjukdom.

Inom förvaltningen finns för närvarande ca 1 500 personer som är aktuella för insatser inom äldreomsorgen och av dessa uppskattas ca sjuttio personer ha någon form av psykisk ohälsa. Troligen finns ett mörkertal då psykisk ohälsa hos äldre ofta förblir oupptäckt och inte heller behandlad.

Uppsökande verksamhet

Sedan tre år tillbaka har förvaltningen med gott resultat bedrivit uppsökande verksamhet genom att kontakta de personer som fyller 80 år

och som inte har några insatser från äldreomsorgen. För att nå ut med information erbjuds pensionärerna t.ex. hembesök, telefonkontakt eller möjlighet att delta i informationsträffar.

Tjänsten som anhörigkonsulent har fr.o.m. maj 2006 utökats till heltid för att kunna ägna mer tid till uppsökande verksamhet och för att bygga upp en närmare samverkan med äldre- och frivilligorganisationer. Dessa organisationer bedriver ett viktigt arbete som kan bidra till att fånga upp även de som inte har några insatser från förvaltningens sida.

Förvaltningen är väl medveten om att personer med psykisk ohälsa i vissa fall undviker att söka hjälp eller ta kontakt med myndigheter. Anhöriga, grannar och primärvård etc. har därför en viktig roll i att påtala eventuellt hjälpbehov till kommunens äldreomsorg. I dessa fall försöker biståndshandläggaren ta kontakt med den enskilde och får ibland bedriva ett långsiktigt motivationsarbete för att få personen att ta emot hjälp.

Inom förvaltningen samarbetar äldreomsorgen, sociala enheten och enheten för ekonomiskt bistånd i syfte att motverka hemlöshet bland personer med psykisk ohälsa. Det finns även ett bra samarbete mellan äldreomsorgen och socialpsykiatrin.

Anhörigstöd

Anhörigkonsulenten utgör ett stöd för stadsdelens alla anhörigvårdare. I anhörigkonsulentens uppdrag ingår förutom uppsökande arbete och samarbete med äldre- och frivilligorganisationer även att ge individuellt stöd, information och vara cirkelledare för anhöriggrupper tillsammans med Röda Korset. Anhörigkonsulenten deltar också i personalutbildning för utveckling av anhörigstöd.

För att underlätta för dem som vårdar sina anhöriga erbjuder förvaltningen olika typer av stödinsatser, t.ex. larm, hemvårdsbidrag, avlösning, växelvård och dagverksamhet.

Anpassade verksamheter

Dagverksamheten Mimer erbjuder äldre personer med psykisk ohälsa en plats där de kan träffa andra i liknande situation och tillsammans med personal delta i samvaro och aktiviteter. Dagverksamheten fungerar också som avlastning för anhörigvårdare. För närvarande är cirka tjugofem personer inskrivna, flertalet med depressionsproblematik.

Enheterna Saga och Idun inom Väderkvarnens vård- och omsorgsboende har sammanlagt 21 platser med äldrepsykiatrisk inriktning. De flesta i personalen har utbildning och tidigare erfarenhet av psykiatrisk verksamhet.

Vissa psykiskt funktionshindrade har utifrån behov och situation kvar insats i form av boendestöd efter det att de fyllt 65 år. Andra övergår till att ha hemtjänstinsatser.

Samverkan med landstinget

De flesta äldre med psykisk ohälsa som söker vård utreds och behandlas inom primärvården. Distriktssköterska gör då vanligtvis kommunen uppmärksam på eventuellt hjälpbehov. Dagverksamheten Mimer samarbetar med både primärvårdens och landstingets psykiatriska verksamheter i syfte att bygga kontaktnät för en fungerade kommunikation och uppsökande arbete.

Samverkan med landstinget sker även vid samordnad vårdplanering som föregår utskrivning från sjukhus. Förvaltningen bedriver sedan tidigare samverkan med andra stadsdelsförvaltningar och med landstinget om hur huvudmännen kan komplettera varandra för att ge äldre en god vård och omsorg.

Inom landstinget¹ finns förutom husläkare allmänpsykiatriska specialistmottagningar som är inriktade på behandling av bl.a. depressioner. Vid S:t Görans sjukhus finns en geropsykiatrisk avdelning som vänder sig till personer över 65 år med allmänpsykiatrisk- eller psykosproblematik. Inom denna enhet finns även ett mobilt team som gör hembesök vid akuta situationer. Det finns även tillgång till mobilt team vid Norrtulls sjukhus för personer med psykosjukdom.

Förvaltningens uppfattning är att resurserna inom den psykiatriska vården reducerats och att man inte alltid har möjligheten att ge den hjälp och det stöd som kommunen efterfrågar. Utförarenheterna upplever att stödet från den psykiatriska vården ibland brister när akuta behov uppstår och då personalen behöver stöd att hantera besvärliga situationer.

God man

Om det kommer till förvaltningens kännedom att en person inte kan ta hand om sin ekonomi och/eller sig själv initieras en ansökan om god man. Att få en god man är frivilligt och den enskilde har alltid kvar sin bestämmanderätt. Om den hjälpbehövande inte klarar att ge sitt samtycke krävs ett läkarintyg. En god man fungerar som ställföreträdare för den enskilde och gode mannens uppdrag varierar beroende på hur förordnandet är utformat.

När det gäller personer med psykisk ohälsa är det ibland inte tillräckligt med en god man utan det krävs en förvaltare för att bevaka den enskildes rätt. I sådana fall krävs att en läkare intygar att personen inte kan vårda sig

¹ Norra Stockholms psykiatri inom Stockholms läns sjukvårdsområde

eller sin egendom. Förvaltarskapet är en tvångsåtgärd som kan genomföras mot den enskildes vilja, vilket innebär att den enskilde helt förlorar sin rättshandlingsförmåga i de delar som förvaltaren ansvarar för.

Utbildning

Förvaltningen anser att det generellt behövs fler utbildningssatsningar för ökad kunskap om riskfaktorer och tecken på psykisk ohälsa hos äldre. Ökade kunskaper hos dem som möter äldre personer skulle troligen fånga upp psykisk ohälsa på ett helt annat sätt. Förvaltningen kommer till hösten att inarbeta ett avsnitt om psykisk ohälsa i Norrmalms vårdutbildning för omvårdnadspersonal.

Hemtjänstpersonalen är i många fall ensamma hos personen och ställs ofta inför svåra situationer. För att klara ut dessa är det viktigt att det förutom utbildning finns en god arbetsledning och möjlighet att få stöd t.ex. genom handledning.

Bilaga

Psykisk ohälsa hos äldre, ett bortglömt kapitel? Skrivelse från Inge-Britt Lundin m.fl. (fp)